

In de 'schuimconditie' is het misschien tijd om de zeepbel van het theater te verlaten, en te gaan kijken op welke manier deze theaterbel communiceert met de

plekken die uitnodigen tot subversief gedrag, tot het in vraag stellen van de dagelijkse orde. We kijken naar de problematische invulling van het begrip 'polyvalente ruimte' in artistieke creatie, en naar het al even dogmatische adagio van de 'creatieve stad'. Of met andere woorden, we gaan op zoek naar de manier waarop ruimte, en de compositie van ruimte, onze handelingen choreografeert en performatief maakt.

VOLGENS FILOSOOF BRIAN MASSUMI is dit de definitie van wat een ruimte 'virtueel' maakt: het feit dat ze gaat leven vanuit de beweging van de gebruikers. Hedendaagse architectuur is voor hem niet af, of definitief, en niet meer dan een intuïtieve stolling van een proces in volle beweging. Het is deze beweging die in het gebruik van het gebouw wordt doorgezet, en iedere keer weer een andere perceptie oplevert van de omgeving waarin je je bevindt. De virtualiteit van de ruimte zit dus verborgen in de beweging van de gebruiker, die een constante toeschouwer is van zijn omgeving. Het is een ruimte die iedere keer weer een andere beleving mogelijk maakt.

EEN PROJECT DAT OP HET VLAK VAN 'BEWEEGLIJKHEID' nog steeds bijzonder radicaal lijkt is het 'New Babylon'-project van situationist Constant (zie ook glossarium): een collectieve leefwereld, met verplaatsbare wanden, die aan constante verandering onderhevig is: elke muur wordt gedeeld met de andere burgers, en is niet meer dan een provisoire begrenzing die elk moment kan worden doorbroken. In een dergelijke leefwereld draait het hele bestaan

om het in vraag stellen van deze grenzen, om het constante bewustzijn van de manier waarop je je wereld inricht of laat inrichten, over de grenzen die je stelt of gesteld wilt zien. Het is een extreem architectuurprogramma dat elke vorm van exclusiviteit onmogelijk maakt, en voortdurend performatant blijft: aan de bewoners wordt een constante alertheid gevraagd voor hun omgeving, een bewustzijn van ruimte en circulatie, van hun mobiliteit en verantwoordelijkheid. Een dergelijke utopie is even onmenselijk als theatraal. Het maakt elk van zijn bewoners tot de performer van zijn eigen leven. De constructies waren ook, hoog in de lucht en opgetrokken uit glas, poppenkasten, theaters van het leven. Alleen werden er geen toeschouwers voorzien aan de buitenkant. New Babylon torende heel alleen uit boven het allesverbindende verkeersnetwerk.

IN DEZE ETCETERA STAAT DE 'PERFORMATIEVE RUIMTE' centraal: architectuur die je in beweging brengt. Die je leven choreografeert of je artistieke productie bepaalt. We zoeken naar het theater dat in beweging is. Letterlijk, zoals in het *The Theatre*-project van Tor Lindstrand. Of, en daarin is het theater dan toch nog niks veranderd, in het diepste van je gedachten.